

Lutkarstvo kao poticaj na likovno stvaralaštvo

Kamenčić, Melisa

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:595929>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-06**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MELISA KAMENČIĆ

LUTKARSTVO KAO POTICAJ NA LIKOVNO STVARALAŠTVO

Završni rad

Pula, prosinac, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MELISA KAMENČIĆ

LUTKARSTVO KAO POTICAJ NA LIKOVNO STVARALAŠTVO

Završni rad

JMBAG: 0265004020

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij- predškolski odgoj

Predmet: Metodika likovne kulture

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Likovna kultura

Znanstvena grana: Lutkarstvo i scenska kultura

Mentor: Breza Žižović, mag.

Pula, prosinac, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana, *Melisa Kamenčić* kandidatkinja za prvostupnika predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 10. prosinca 2018. god.

Studentica: _____

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, *Melisa Kamenčić* dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom " *Lutkarstvo kao poticaj na slikovno stvaralaštvo*" koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u trajnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli ,10. prosinac 2018. god.

Potpis: _____

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. LUTKARSTVO.....	2
2.1. POVIJESNI PREGLED LUTKARSTVA	2
2.2 OSNOVE LUTKARSTVA	5
2.3. POKRETANJE LUTKE	5
2.4. DRAMATURGIJA I TEKST.....	7
2.5. SCENOGRAFIJA.....	8
2.6. OBLIKOVANJE LUTKI	9
2.7. GLAZBA I REŽIJA	10
3. VRSTE SCENSKIH LUTAKA	12
3.1. RUČNE LUTKE	12
3.2. LUTKE NA KONCU	13
3.3. LUTKE NA ŠTAPU	14
3.4. PLOŠNE LUTKE	14
3.5. LUTKE SJENE	15
4. LUTKA I DIJETE	17
5. STVARALAŠTVO.....	18
5.1. DJECA I LIKOVNO STVARALAŠTVO	19
5.2. LUTKA KAO POTICAJ NA LIKOVNO STVARALAŠTVO	21
6. ISTRAŽIVAČKA METODOLOGIJA U RADU	24
6.1. CILJ ISTRAŽIVANJA.....	24
6.2. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	24
6.3. ZADATCI ISTRAŽIVANJA.....	24
6.4. UZORAK ISTRAŽIVANJA	24
6.5. INSTRUMENT I POSTUPAK ISTRAŽIVANJA	24
6.6. UVOD U PLANIRANU AKTIVNOST	25
6.7. PRIPREMA ZA PLANIRANU AKTIVNOST	26
7. OBRADA I ANALIZA PODATAKA.....	32
7.1. ANALIZA RADOVA	34
8. ZAKLJUČAK ANALIZE	45
9. ZAKLJUČAK.....	46

10. LITERATURA.....	47
SAŽETAK	

1. UVOD

Lutkarstvo kao poticaj na likovno stvaralaštvo tema je ovoga rada, kojom se lutkarstvo predstavlja kao jedna od metoda poticanja djece na likovno stvaralaštvo i stvaralaštvo općenito.

Kako svatko u sebi nosi sjećanje na najdražu lutku, one su naši prijatelji djetinjstva, od njih učimo, rastemo s njima, te spoznajemo svijet koji nas okružuje.

Kroz korištenu literaturu i provedeni kratki projekt, te analizu dječjih radova provjerili smo ciljeve i hipotezu kako i na koji način predstave i lutkarstvo potiču likovno stvaralaštvo i kreativnost kod djece.

U prvom dijelu rada, kroz prva dva poglavlja navedeno je što je to lutkarstvo i što predstavlja, zatim kratki povijesni pregled razvoja.

Osnove lutkarstva navedene su bi opisane kroz pokretanjem lutke, dramaturgiju, teksta, scenografiju, režiju, glazbu i oblikovanje lutki.

U slijedećem poglavlju predstavljene su lutke, podijeljene na skupine lutaka ovisno o načinu izgrade, materijalu i pokretljivosti. Svaka je pojedinačno opisana i potkrijepljena primjerom.

Drugi dio rada bavi se stvaralaštvom, dok zadnja dva poglavlja posvećujemo pažnju analizi i istraživanju kako lutka motivira djecu na stvaranje, a posebice na likovni izražaj. U radu je prikazano istraživanje kojem je cilj istražiti poticaj lutkarske predstave na likovno stvaralaštvo.

Prikazani su analizirani dječji radovi te su utvrđene hipoteze. Ovaj rad ukazuje na važnost lutke u radu s djecom, te lutke kao vrijednost i dio djetetova odrastanja.

Naposlijetku analizom i provedenim istraživanjem, te uvidom u korištenu literaturu zaključujemo: Lutka pokreće djetetovo likovno stvaralaštvo, kreativnost općenito i njegov misaoni i emocionalni svijet.

2. LUTKARSTVO

Lutkarstvo je grana scenske umjetnosti u kojoj predstavu na sceni izvode lutke u svojim glavnim ulogama koje pokreću glumci lutkari. Izvođeći tekstove namijenjene ulozi lutke posuđuju svoje glasove i pokrete ne bi li lutku oživjeli, te zajedno s njom kroz igranje stvorili gledateljima doživljaj i priču.

Kroz lutkarstvo upoznajemo mnoge vještine i vrste umjetnosti kao što su: likovna, glazbena, plesna, književna, animacija, režija i dramaturgija .

Njihova je primjena u radu lutkarstva izrazito važna te zahtijeva temeljito poznavanje. Ona nikada ne prestaje s učenjem i uvijek iznova iskušava nove mogućnosti.

Lutke i glumce lutkare posebnim čini njihov suodnos koji nastaje njihovim zajedničkim susretom koji je svaki put nov i pun iznenađenja. Upoznajući lutku i stvarajući zajedno s lutkom, lutkar glumac stvara lutkin život i priču (Batušić, 1991.).

2.1. POVIJESNI PREGLED LUTKARSTVA

Lutka se kroz naredno vrijeme mijenjala izgledom i načinom primjene sve u skladu s zahtjevima svoga vremena. Nekada je bila bogato ukrašena i predstavljala veliku važnost i vrijednost dok je danas poprimila moderniji oblik i nametnula je neke nove estetske vrijednosti.

Prvi podatci pojave lutkarstva nalazimo u 1. st. pr. Kr. u gradu Antinoju koje je osnovao rimski car Hadrijan. Lutke su imale drvena tijela i glavu od bjelokosti. Kolijevkom lutaka smatra se Daleki istok koji i danas čine poseban značaj u lutkarstvu i njegovoj primjeni.

Činile su ih lutke sjene, bunraku i mehaničke lutke (Vuković- Žunić, Delaš, 2006.)

U 9. st. pr. Kr. u Indiji se izvode predstave vjerskog karaktera, na sceni nastupaju lutke imenom Sutradhara.

Slika 1. Prikaz lutke Sutradhara- lutka koja visi na koncu.

Izvor: <http://www.tozzofrios.com.br/gerenciador/puppet-indian>

U Europi lutke također imaju vjerski značaj i izvode se predstave vjerskog sadržaja unutar crkava i hramova, no pomalo dobivaju i svjetovni karakter i glas naroda koji koriste lutke u sadržaju sarkazma o tadašnjem životu čovjeka u narodu.

Tada se u lutkarstvu stvaraju prvi pravi likovi junaci- Vinduška. Ona je lutka, izgledom nalikuju ćelavom patuljku, pronalazimo je u većini zemalja u Europi samo različitih naziva. U Rusiji je to Petruška, Bugarskoj Pančo, Francuskoj Guignola, Hrvatskoj Petrica Kerempuh, Turska Karađorđ. Važno je napomenuti kako tada lutke nisu bile namijenjene djeci već odraslima. (Pokrivka,1978.)

Na otoku Javi paralelno javlja se prvo religiozno kazalište lutaka. Njega čine lutke napravljene od kože imenom Vajang (predci lutaka sjene Javanke). Izvođeni su razni indijski mitovi. Zanimljivi su postupci gledanja predstava s obzirom na spol. Ženski dio se nalazio na strani lutkara i vidio lutke i njihove animatore, dok je muški dio sjedio u dijelu dostupnom pogledu na sjene lutke.

Slika 2. Prikaz predstave vodenog kazališta u kojem glume lutke na vodi.

Izvor: <https://www.indochina-junk.com/vietnamese-water-puppetry-mua-roi-nuoc/>

U Kini su se predstave odvijale na ulicama, razvijalo se kazalište sjena. Lutke su bile prozirne i šuplje, pokretale su se pomoću štapića koji su bili pričvršćeni na dijelovima lutke. Publika je vidjela samo njihove sjene.

Otvoraju se nove ideje i mogućnosti, te se tako razvilo vodeno kazalište i plutajuće lutke. U Vijetnamu izvodila se takva vrsta predstava gdje su lutke bile pričvršćene za drvene ili pluto ploče, a njihova specifičnost bila je u pokretljivosti raznih dijelova tijela, obrva, zglobova, prstiju... (Vuković- Žunić, Delaš, 2006.).

U 16. i 17. stoljeću lutkarstvo putuje u smjeru razvoja i stvaranja lutke marionete.

Nastaju putujuća kazališta koja obilaze trgove i ulice, te lutkarstvo postaje zanat koji se kuje i prenosi na naraštaje. Scene i tekstovi su najčešće bili zabavnih sadržaja i namijenjeni puku. Jačanjem građanskog staleža dolaze i šire se te razvijaju ručne lutke, posebice lutke ginjol. Predstave se izvode na javnim mjestima i kritiziraju tadašnju vlast i svakidašnje probleme. Zbog svog iskrenog i sarkastičnog jezika bili su često osuđivani i protjerani iz gradova, te su na taj način doprinijeli bržem širenju i popularizaciji lutaka. (Pokrivka, 1978.) 20. stoljeće novo je doba lutkarstva, počinje sustavno obrazovanje, te znatne promjene. Njihovim razvojem otvara se i potreba za ostalim područjima kao što su glazba, ples, književnost i scenografija. Pojavljuju se

novi načini i nove metode u lutkarstvu. Tada možemo vidjeti scene koje sadržavaju živog glumca koji glumi u kombinaciji s lutkom i glumcem lutkarom. Pojava lutkarstva kao novi medij dala je velik značaj u društvu i njegovom bogatom kulturnom razvitku. Lutka prestaje biti kopija čovjeka, te postaje njegovim simbolom. Otkrivaju se mnoge mogućnosti u pokretu, igri i govoru s lutkom. Tim zlatnim dobom nastaju i prva prava lutkarska kazališta diljem svijeta (Šimunov, 2007.).

U Hrvatskoj je sačuvan višestoljetni oblik lutkarstva, te mu pripada velik dio narodne tradicije. Prvo veliko značenje u lutkarstvu imale su lutke Gašpar i Melkom, te Šantom i Pantom s područja Međimurja i Slavonije. Kasnije imamo Petricu Kerempuha i njegove balade koje se i danas izvode (Čubelić, 1998.).

2.2 OSNOVE LUTKARSTVA

Kroz lutkarstvo upoznajemo elemente kao što su: pokretanje lutke (animacija), dramaturgija, književnost, glazba, scena i režija. Ono se razlikuje od kazališta sa živim glumcima po nekim svojim osobitostima i specifičnostima. A najveća osobina jest pokretanje lutke, odnosno njena animacija.

U daljnjem tekstu objašnjavamo navedene elemente.

2.3. POKRETANJE LUTKE

Ono što lutku čini simbolom u njezinom činu jest njezina komunikacija pokretom. Suodnos lutke i glumca lutkara čini to da pokretanje bude potpuno, te će njihov susret biti satkan u mnoge mogućnosti i ideje koje će stvoriti i dati lutki život. Lutka pokretom i glasom te svojim vizualnim izgledom postaje stvarno biće. Njezina simbolika živoga bića potiče identifikaciju i projekciju te u gledatelju stvara posebno iskustvo i doživljaj. Pokret nastaje već prilikom upoznavanja lutkara i lutke, upoznavajući njezinu vrstu i mehanizam, igrajući se stvara i omogućava komunikaciju i međusoban odnos.

Različiti elementi utječu o načinu na koji ćemo lutku pokretati. Njezin karakter, veličina, vrsta lutke, raspoloženje, radnja. Stoga lutkar glumac mora biti dobar poznavatelj osnova glume da bi pokret bio što bolji i iskreniji.

Lutkar se najčešće nalazi iza paravana stoga njegov glas i ton te dinamika moraju biti prilagođeni svakoj radnji. Na prikazanoj slici možemo vidjeti paravan kao mjesto gdje lutke oživljavaju. A glumac lutkar se nalazi iza, te svojim rukama i pokretima pokreće lutku.

Slika 3. Paravan- mjesto na kojem lutke oživljavaju.

Izvor: <http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/kucica-tvrđavica-29166/29166>

Neke lutke zahtijevaju drugu vrstu pokretljivosti te se glumac lutkar nalazi na sceni vidljiv, te pokreće lutku. Tako na sljedećoj slici možemo vidjeti lutku kojoj pokret čine više lutkara. Zbog svoje veličine njezini pokreti moraju biti uigrani, te suglasni s njezinim karakterom.

Slika 4. Više lutkara pokreće jednu lutku ispred publike.

Izvor: <http://www.stagemonkeydesign.com/monkey-blog/2015/11/30/making-the-shrek-dragons/>

Za svaku vrstu lutke određen je poseban tip kretanja. Tako ćemo kod ručne lutke imati pokret lutke odozdo, a lutke marionete odozgo.

2.4. DRAMATURGIJA I TEKST

Adaptaciju teksta za predstavu nazivamo dramatisacija. Ona mora biti jasna i zanimljiva te sadržajna, odabirući riječi i radnju ciljanoj skupini kojoj želimo prenijeti poruku. Tekst mora pružati mogućnost komunikacije i igre (Batušić, 1991.).

Lutka može imati dijaloge i monologe, koristiti narječja ovisno o radnji i likovima koje djelo predstavlja.

Za obradu su poželjni kraći tekstovi, a biraju se prema vrsti lutke s kojom se izvodi. Kratke priče kao basne pogodne su za lutke sjena, dok bajke više odgovaraju lutkama na koncu (Šimunov, 2007.).

Ponekad lutka bude inspiracija za nastanak teksta, priče ili bajke, te stvori improvizaciju koja preraste u nešto više.

Ovim primjerom igrokaza *Joška Balaška "Kruška i jabuka"* uočavamo rimu koja se najčešće koristi u tekstovima pisanim za predstave. Ona svojom adaptacijom i stupanjem na scenu daje lutkama dinamičnost i ritmičnost te pogodnost za korištenje glazbe i pokreta u radu s djecom.

Kruška i jabuka

Joško Balaška

(Jedna pokraj druge, uz isprepletene grane, provodile kruška i jabuka svoje jesenske dane.)

JABUKA: Vidi kako si žuta, uskoro ćeš pasti s grane, a ja u svom crvenilu provodim sretno dane.

KRUŠKA: Zar još nisi naučila načelo svake struke? Nikada ne miješaj kruške i jabuke!

(Puhnuo je vjetar, na jabuci peteljka pukla, pala hvalisava jabuka i sva se po kori natukla.)

JABUKA: Lice mi je puno rana. Jao, prijeti mi truljenje za nekoliko dana!

KRUŠKA: Žao mi je tvog lica, ali i tu ima poslovice- žuti žutuju, a crveni putuju.

Izvor: <http://www.pjesmicezadjecu.com/prigodni-igrokazi/kruska-i-jabuka-josip-balasko.html#ixzz5LBfVYjNt>

2.5. SCENOGRAFIJA

Batušić (1991.) pojam scenografije objašnjava kao umjetnost opremanja scenskog prostora. Scenu čine paravani i pozornica. Služeći se sredstvima kao što su kompozicija, kontrasti boja, linija i oblika te svjetla, stvara se emocija koja se doživljava. U svemu tome potrebno je postići ravnotežu kako bi sve bilo u suglasnosti s tekstom. Scenom upotpunjujemo i karakter lutke, stvaramo smisao događaja i doživljava. Ona ne smije biti natrpana i mora biti stabilna kako bi se lutke mogle neometano kretati.

Sav proces rada počinje stvaranjem skice koja nastaje u ruci umjetnika te njegovom zamišlju i stvaralaštvom dolazi do realizacije. Pritom koristi različite

elemente i metode u svom radu. U radu s djecom možemo koristiti razne materijale koji se nalaze oko nas te time recikliramo i potičemo djecu na kreativnost i uočavanje stvari oko nas.

Dječji crtež može biti predložak za nastanak lutke, teksta ili scene.

Slika 5. Prikaz scenografije lutkarske predstave tri prašćića.

Izvor: <https://sretnigrad.com/lutkarska-predstava-tri-prascica-u-dvorani-gorica/>

2.6. OBLIKOVANJE LUTKI

Oblikovanje lutki pruža pristup rada s različitim vrstama materijala. Kroz razne likovne aktivnosti u radu s djecom možemo ih koristiti te time razvijati njihovu kreativnost i vlastiti razvoj. U izradi se najčešće služimo spužvom, platnom, drvom, žicom, folijom i raznim recikliranim materijalom. Pri stvaranju lutke u radu s djecom treba im pomoći ali isto tako pustiti ih da nađu svoje viđenje prostora i oblikovanja (Batušić, 1991).

Različite boje produljuju vizualni i osjetni dio koji se može primijeniti u stvaranju, te time doprinijeti doživljaju gledatelja. Kroz interpretaciju određene predstave i postavljanje potičemo djecu na stvaralaštvo.

Slika 6. Prikaz oblikovanja lutke u dječjem vrtiću kaširanje upotrebom brašna, vode i novinskog papira.

Izvor:

http://www.vrtecsentvid.si/si/utrinki/20/izdelava_pustnih_mask_v_enoti_vid.html

2.7. GLAZBA I REŽIJA

Glazba uvelike utječe na cjelokupni dojam predstave, te njezin poman odabir pomaže u razumijevanju radnje i većem doživljaju.

Ona može biti postavljena kao zvučna kulisa ili se koristiti isključivo za naglasak karaktera, radnje, atmosfere koja se želi dočarati ili elementa režije (svjetlosni efekt ili scenografija) (Vigato, 2011.).

Odabir poznatih kompozitora ili narodnih pjesama jedan je od najčešćih načina korištenja glazbe, no može biti i skladana za potrebe predstave. Neke se predstave odvijaju bez teksta, te se cijelom radnjom prožima glazba. Tada kažemo da je ona ujedno i glavni element predstave (Vukonić- Čunić, 2006).

U stvaranju lutkarske predstave sudjeluje režiser koji odabire tekst, prilagođava ga, te odabire vrstu lutke kojim će se izvoditi. Zatim slijedi izrada lutaka i scenografije, te odabir glazbe. Sve se postavlja na scenu i uvježbavanjem i uigravanjem polako uvodi glazba i svjetlo.

U radu s djecom cilj nam je poticati njih na stvaranje i razmišljanje, te da samostalno razvijaju svoje mogućnosti i ideje.

3. VRSTE SCENSKIH LUTAKA

Izradom scenskih lutaka bavi se likovna umjetnost. Lutke koje stvaramo moraju imati scensku izražajnost (Pokrivka 1978.).

Prema Vukonić (2006.) lutke dijelimo prema: materijalu od kojeg su izrađene, načinu izrade, načinu rukovanja i funkciji.

3.1. RUČNE LUTKE

Ručne lutke su vrsta lutaka koja se navlači na ruku te pokreće pomicanjem zglobova šake. Dijele se na ginjol, zijevalice i prstolutke.

Ginjol lutka je lutka koja se najčešće koristi u radu s djecom i u lutkarskim predstavama namijenjenim njima.

Zijevalice su druga vrsta koja je svoje ime dobila po načinu otvaranja usta koja podsjećaju na zijevanje. Usta su njezin glavni element i najčešće prikazuje likove životinja.

Prstolutke su lutke kojima upravljamo pomoću prstiju ruku ili nožnim prstima. Možemo koristiti čarapu kao materijal izrade ili male lutke koje možemo izraditi od materijala i nataknuti na prste (Vukonić- Žunić, Delaš, 2006.).

Slika 11. Prikaz ginjol lutke.

Izvor: <https://www.search.com/music/making-hand-puppets>

3.2. LUTKE NA KONCU

Marionete ili lutke na koncu jedne su od najzahtjevnijih lutaka zbog svoje izrade i pokretljivosti. Njezina je izrada složena te zahtijeva vješte ruke i puno vremena. Mehanizam koji ju pokreće križnog je oblika, na njega se stavljaju konci kojima se pokreću udovi i glava.

Slika 7. Prikaz lutke na koncu.

Izvor: <http://ventdj.blogspot.com/2011/07/pulling-strings.html>

3.3. LUTKE NA ŠTAPU

Lutke na štapu su postavljene na štapu ili žici. Moguće je lutke postaviti i na dva štapa te tako omogućiti laku pokretljivost. Koristimo ih lako i jednostavno pogotovo u radu s djecom. Jednostavne su izrade i vrlo ekonomične.

Glavni predstavnik lutaka na štapu je javanka (Pokrivka 1987.).

Slika 8. Prikaz lutke na štapu

Izvor: <http://shop.pertinitoys.com/maskenbali-pozoriste-karnevali/1666-ginjol-lutka-na-stapu-crvenkapa.html>

3.4. PLOŠNE LUTKE

Plošne lutke čini specifičnost koja je vezana za dvodimenzionalnost, ne može se okretati osima ako nije oslikana i stražnja strana lutke. Vrlo su jednostavne i pogodne za pokretljivost naročito u radu s djecom.

Plošne lutke dijele se na one s pokretljivim spojevima, bez pokretljivih dijelova i s djelomično pokretljivim. Najčešće se za njihovu izradu koriste materijali koji sadrže ravnu plohu poput papira, tanjura i kartona (Vukonić- Žunić, Delaš, 2006.).

Slika 9. Prikaz plošne lutke bez pokretljivih dijelova.

Izvor: <http://www.zlatnadjeca.com/2012/01/lutkica-od-papira.html>

3.5. LUTKE SJENE

Lutke sjene pojavljuju se u Kini. Koriste se lutke sa šupljikavim rupama i zajedno s iluzijom svjetlosti i tame stvaraju sjenu te time pružaju novo iskustvo i doživljaj.

Lutke su najčešće izrađene od drveta, kože ili kartona. Kazalište lutke i sjena prethode filmskoj umjetnosti (Pokrivka 1978.).

U radu s djecom možemo koristiti svoje ruke, igru svjetla i sjene, predočiti likove te na taj način stvoriti priču i postaviti nove izazove.

Slika 10. Prikazuje lutke sjena i njihovu animaciju s iluzijom svjetla.

Izvor: <http://nova-akropola.com/lijepo-umjetnosti/umjetnost/lutke-i-marionete-podrijetlo-simbolika-i-povijest/>

4. LUTKA I DIJETE

"Lutka, ona pomaže osloboditi se, opustiti, stvarati svoj svijet u kojem će se osjećati sigurno, voljeno i zaštićeno. Njima nastaju granice, te ulazimo u svijet snova i mašte. Djetetu lutka pruža sigurnost te mu postaje prijatelj, poistovjećuje se s njime, te provodi s njim vrijeme u raznim situacijama" (Cacaj Ajh, 2008.:11).

Lutkom dijete u svom imaginarnom svijetu čini sve ono što bi u stvarnom željelo iskušati i reći. Ona u njemu potiče kreativnost, misao i emociju, njegova igra lutkom njegov je način priopćavanja osobnog razmišljanja o okolini koja ga okružuje. Dijete u svojoj igri koristi pokret, gestu i mimiku, te razvija apstraktno mišljenje i razvoj emocija. U početnoj fazi igre i realizacije s lutkama koristi se jednostavnim svakodnevnim aktivnostima kao kuhanje ručka za lutku, uspavlivanje dok kasnije upotrebljuje složenije aktivnosti u kojima koristi priču i logičan slijed (Hicelo, 2010.).

"Jedno od ishodišta lutke je igra, posebno igra djetinjstva. Ona ima funkciju pridonositi boljem razumijevanju pojava u svijetu i u sebi" (Bastašić, 1990.: 5).

Slika 12. Prikaz lutke i djeteta u spontanoj igri.

Izvor: <https://www.wisegeek.com/what-is-a-puppet-show.htm>

5. STVARALAŠTVO

Stvaralaštvo jest proces stvaranja i viđenja novih ideja i rješenja koji su originalni i jedinstveni.

"Stvaralaštvo znači opustiti se i upustiti u dio dječje iskonske stvarnosti i razvijati ih u prostranstvima mašte i zbilje. To je prostranstvo bez međa i utrlih staza. To je kaos, a u tom kaosu treba uputiti i omogućiti mu da nesređeno sredi, nepoznato otkrije, udaljeno približi, maglovito rasvijetli, mračno ozori" (Stevanović, 2002.: 7).

Svaki čovjek od nas ima primarne i sekundarne potrebe. Na slijedećoj slici prikazana je piramida Moslowljevih potreba koja je podijeljena u pet skupina, te utvrđujemo da svi ljudi imaju istu vrstu potreba (Moslow, 1954.).

Slika 13. Piramida Moslowljevih potreba.

Izvor: <http://www.istrazime.com/psihologija-licnosti/samoaktualizacija-ideal-psiholoskog-razvoja/>

Stevanović (2002.) nadopunjuje piramidu novom važnom potrebom, a to je stvaralaštvo. Za nju tvrdi da je egzistencijalna potreba suvremenog čovjeka.

Jedno od osnovnih elemenata kod stvaralaštva jest podrška. U tome da treba u svakom trenutku poticati i ohrabrivati pojedince u stvaranju, te ih svojim iskustvom i znanjem savjetovati da budu svoji, a tuđa mišljenja smjernica kojom mogu koračati.

Ono je uvijek duboko motivirano i usmjereno k nekom cilju. Stoga je motivacija i okolina najbitnije u procesu stvaralaštva.

"Da bismo živjeli stvaralačkim životom, moramo se osloboditi straha od opasnosti da nismo u pravu." *Joseph Chilton Pearce*

Slika 14. Kreativni prikaz stvaranja ideja.

Izvor: <http://adsvietnam.edu.vn/vi/ebook-how-to-be-creative/>

Slika prikazuje oluju ideja kao jedan od načina kreativnih pronalaska rješenja. Bez spontanosti nije zamisliva niti kreativnost.

5.1. DJECA I LIKOVNO STVARALAŠTVO

"Kao što je važno da dijete ide u prirodu i okolinu u kojoj živi, stvoreni svijet, jednako je tako važno da otkriva i spoznaje ono što stvara čovjek" (Petrač, 2015.: 25).

Miljak (1996.) objašnjava da stvaralački proces kod djece možemo promatrati u tri etape. U prvoj se dijete upoznaje s predmetom, u drugoj ovladava načinom funkcioniranja predmeta, a zadnja faza oblikuje nove kombinacije, ideje.

Dijete je stvaralačko biće, samo ga treba usmjeriti kako bi stvaralo. Ono se putem mnogih raznovrsnih stvaralačkih aktivnosti i stavova priprema za daljnji život. Njima je svojstveno da traže, istražuju i stvaraju, kvare i popravljaju u potrazi za novim kreativnim rješenjima. Treba mu omogućiti da slobodno i sigurno nađe svoj izraz i da ne odustaje u svom traganju, da nema strah od sebe i drugih illi nepoznatih stvari, već želju za izazovima i novim otkrivanjima. Učenje kako se prepustiti kreativnosti nalik je učenju kako hodati. Sve svoje prve pokušaje shvatiti kao ohrabrenje na putu svojega velikog istraživanja.

Dječja igra i stvaranje usko su povezani uzajamnim odnosom. Djeca likovno stvaranje doživljavaju spontano kao igru. Obje komponente čine da nauče o svijetu koji ih okružuje, razviju socijalizaciju, te pozitivnu sliku o sebi.

Igra je stvaralačka aktivnost kojom dijete imitira stvarnost koju vidi.

Odgovitelji imaju važan zadatak u postignuću razvojnih područja svakog djeteta pa tako i u likovnom području.

Usmjerava ih se već u mlađoj dobnoj skupini na upoznavanje različitih vrsta materijala i tehnika. Motivacija u tom segmentu izuzetno je važna za daljnji tijek stoga se koriste razne metode kojima bi se djeci približilo i usmjerilo u poticanju njihovih likovnih mogućnosti.

Materijalima djeca istražuju i otkrivaju nove mogućnosti. Kod likovnog stvaralaštva u radu s djecom nije bitan samo krajnji rad djeteta već cijeli proces stvaranja i iskustva. Dostupnost i različitost materijala potiče u njima kreativnost i želju za istraživanjem i stvaranjem. Sloboda i sigurnost koju pružimo djeci razviti će u njima prave male kreativce.

"Um svakog djeteta je svjež i dinamičan... On vidi događaj u životu, ne u banalnosti koja ga prožima, već ih vidi u svijetlu njegova značenja." (Ferrucci, 2000.: 80).

Likovno stvaralaštvo djeci je neprocjenjivo važna komunikacija između djece i odraslih i djece međusobno. Ona ruši barijere, izgrađuje znanja, stvara iskustva.

Likovni je jezik urođeni potencijal te nije primjereno djecu podučavati kako se nešto crta već mu dopustiti vlastiti izraz svojih vrijednosti.

Slika 15. Prikaz likovnog stvaralaštva u vrtićkoj skupini.

Izvor: <http://www.mamatataja.hr/aktualno/artic-krece-u-desetu-sezonu/>

5.2. LUTKA KAO POTICAJ NA LIKOVNO STVARALAŠTVO

Djeca kroz iskustvo i doživljaj primaju emociju koja u njima potiče apstraktno mišljenje. Lutka može kod djece pobuditi likovnost jer igra s njom i iskustvo gledanja predstave potiče na razmišljanje i stvaranje. Izrazito je važan dojam koji lutka ostavi na dijete, a da bi naučili doživjeti i upoznati elemente lutkarstva potrebno je s djecom odlaziti na predstave, te time upotpuniti i korelaciju s drugim aktivnostima (Batušić, 1991.).

Lutka i lutkarska predstava može biti izvor novih motiva u likovnom stvaralaštvu.

Odgovornost je taj koji pokreće na aktivnosti, interpretirajući određenu predstavu ili organizirajući odlazak na istu potiče djecu na aktivnost i stvaranje. On i sam mora biti kreativan i motiviran kako bi stvaralaštvo imalo smisla.

Rijetko što zaokupi toliko pažnje koliko lutka i predstava, ona čini da se približimo jedni drugima, ostvarimo komunikaciju, otkrijemo nepoznato, izrazimo sebe. Potiče na umjetnost i smisao za estetiku lijepoga odgaja i razvija (Kraljević, 2003.).

"U ovo doba brzine i egzaktnih nauka treba više no ikada razvijati smisao i senzibilnost djeteta za lijepo. Treba početi od najranije dobi akcijom pedagoga svih grana umjetnosti" (Ružić, 1959.: 191).

Slika 16. Prikaz djeteta u procesu stvaranja i oblikovanja lutke.

Izvor: <https://www.suburble.com/2014/06/sock-puppet-love-exercising-imaginations.html>

Igra lutkom i gledanje dramatizacije može inspirirati i potaknuti dijete na izradu vlastite lutke i stvaranje vlastitih priča. "Jer u lutkama spavaju mnoge priče samo ih treba probuditi" (Bastašić, 1990.: 5).

Neki će motivaciju pronaći u izradi scene i rekvizita te postati vrlo važan član u kompoziciji priče i nadjenuti sebi uvelike bitnu ulogu. Nastanak malog paravana od kartona kutija djeci će predstavljati novu igračku koju su samostalno osmislili i napravili te im pružiti mnoge nove mogućnosti.

U djeci će lutka pobuditi razne vrste stvaralaštva te će tako neki osjetiti potrebu da zaplešu, pjevaju, glume, skladaju i sve je to dio umjetnosti koja u potpunosti čini sklad da bi bila potpuna i valjana.

Slika 17. Prikaz scenografije, paravana za dramatizaciju lutkama.

Izvor: <http://www.kidsomania.com/easy-diy-cardboard-box-puppet-theater-to-make-with-kids/>

6. ISTRAŽIVAČKA METODOLOGIJA U RADU

6.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja ovoga rada jest utvrditi pitanja i tvrdnje koje se pojavljuju u ovom radu. Potiče li lutka i lutkarska predstava na likovno stvaralaštvo.

6.2. HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

H1: Scenski elementi u dječjem će crtežu biti nadopunjeni dječjom maštom.

H2: Djeca će na svojim radovima nakon iskustva i doživljaja prikazati svoje emocije likovnim izrazom.

6.3. ZADATCI ISTRAŽIVANJA

1. Utvrditi hoće li biti prikazani neki novi scenski elementi u dječjem crtežu nakon odgledane predstave i upoznatih likova.

2. Utvrditi hoće li djeca nakon proživljenog iskustva pokazati svoju emociju i prikazati to likovnim izražajem.

6.4. UZORAK ISTRAŽIVANJA

Istraživanje će biti provedeno na uzorku od 20 djece dječjeg vrtića "Kućica od licitra". Sva su djeca starije vrtićke dobi.

6.5. INSTRUMENT I POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

Djeca su nakon doručka spremila sobu i pripremila se za gledanje lutkarske predstave "Zlatokosa i tri medvjeda". Nakon predstave, razgovora i upoznavanja s

lutkama imaju zadatak nacrtati doživljaj na predstavu. Uvidom u dječje radove analizirali su se likovi koji se pojavljuju, elementi koji se dodaju, nestaju ili dopunjuju, osjećaji koji su prožeti i nacrtani tijekom rada, boje koje su se koristili.

6.6. UVOD U PLANIRANU AKTIVNOST

U predškolskoj ustanovi „Kućica od licitra“ djeluju dvije skupine jaslička i vrtićka skupina. U obje skupine prevladavaju djevojčice kojih je u obje skupine više nego dječaka.

Ukupan broj djece je 22 u vrtiću i 12 u jaslicama. U vrtiću rade četiri odgajatelja.

Svoju sam planiranu aktivnost izvela u ljetnim mjesecima kada je broj djece manji nego u drugom djelu godine, te je broj djece na dan izvođenja aktivnosti bio 11 djece- od čega osam djevojčica i tri dječaka. Djeca su bila u jednoj skupini različite dobi od kojih je prevladavao broj vrtićke skupine njih osam, dok su ostali bili iz jasličke skupine.

U skupini nije bilo djece s posebnim potrebama.

Zamisao planirane aktivnosti bila je izvesti lutkarsku predstavu „*Zlatokosa i tri medvjeda*“, te nakon toga krenuti na opis zadatka nacrtati doživljaj iz priče.

6.7. PRIPREMA ZA PLANIRANU AKTIVNOST

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Studij za Predškolski odgoj

Ak. god. 2017./2018.

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU (Tema: LUTKARSTVO KAO POTICAJ NA LIKOVNO STVARALAŠTVO)

Dječji vrtić: „ Kućica od licitra“, Pula

Mentorica: Odgojiteljica: Iva Gašpari

Studentica: Melisa Kamenčić

Mentor: Breza Žižović.mag.

Pula, srpanj 2017./2018.

USTANOVA: Dječji vrtić „Kućica od licitra“

BROJ DJECE U SKUPINI: 15

PSIHOFIZIČKE KARAKTERISTIKE DJECE: Vrtić čini mješovita vrtićka skupina u kojoj se nalazi 15 djece, od toga devet djevojčica i šest dječaka, u rasponu od tri godine do šest godina. U skupini nema djece s posebnim potrebama.

NAČIN RADA: Nakon promatranja, po zamišljanju.

OBLICI RADA: Individualni, frontalni.

CILJ: Razvijanje mašte i kreativnosti.

METODE AKTIVNOSTI: Analitičko promatranje, demonstracija, razgovor, dramatizacija.

MOTIV: Vizualni.

TEMA: “Zlatokosa i tri medvjeda”- doživljaj na predstvu.

LIKOVNO PODRUČJE: Crtanje.

LIKOVNI PROBLEM: Crta.

LIKOVNI MATERIJAL: Flomasteri.

DIDAKTIČKA SREDSTVA: Lutke.

ORGANIZACIJA PROSTORA I MATERIJALI ZA RAD: Stolovi su u krugu, pribor na stolcu.

CILJ: Uvidjeti i istražiti kako će predstava potaknuti likovno stvaralaštvo i stvaralaštvo općenito kod djece.

ZADACI:

Odgojni:

- Pozitivan odnos prema radu;
- Razvijati snalažljivost, zainteresiranost za temu koja se obrađuje;

- Pojednostaviti djeci shvaćanje teme i realizaciju;
- Poticati samostalnost;
- Razvijati stvaralaštvo.

Obrazovni:

- Razvijati psihomotoričke sposobnosti;
- Upoznavati djecu s metodama rada, poticati kreativnost i razvijati motoriku ruku;
- Osigurati djeci aktivnosti putem kojih će doći do spoznaja o temi koja se obrađuje.

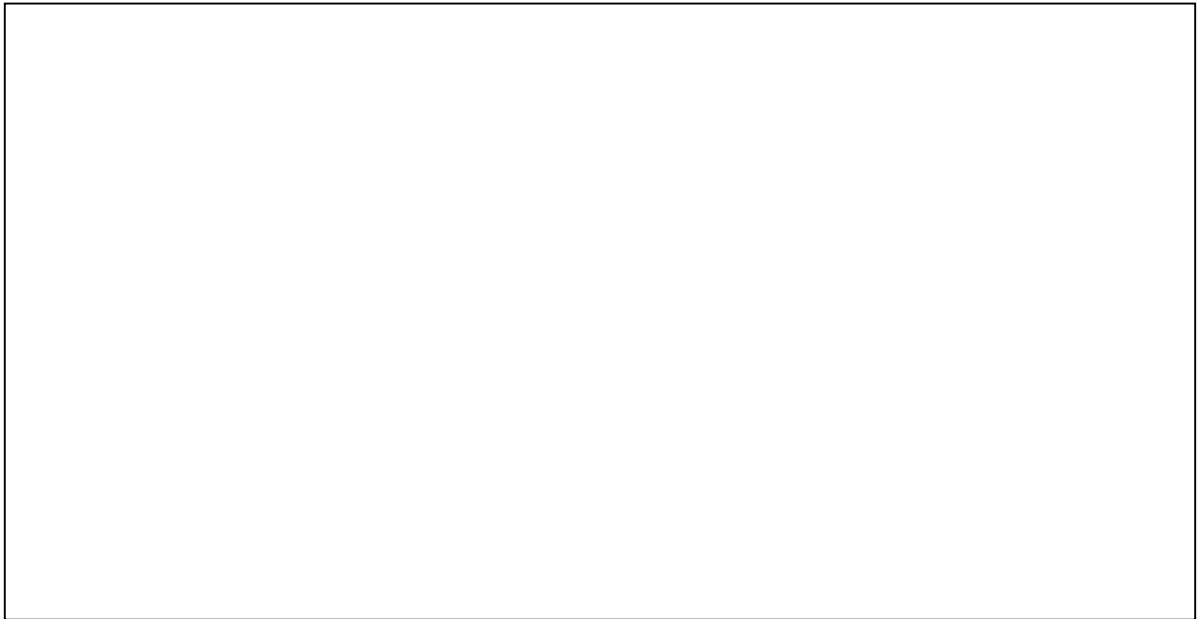
Funkcionalni:

- Razvijati samostalnost u radu;
- Razvijati upornost, urednost i ustrajnost u radu;
- Poticati djecu na red i likovno izražavanje,
- Razvijati psihičke funkcije: koncentracija, mašta.

AKTIVNOSTI KOJE SU PRETHODILE: listanje slikovnice „*Zlatokosa i tri medvjeda*“, govorna aktivnost s djecom o životinjama koje žive u šumi, slušanje i gledanje predstave, razgovor o priči.

ORGANIZACIJA PROSTORA I MATERIJALA ZA RAD:

- Prije početka aktivnosti pripremamo prostor u kojem će djeca raditi.
- Na pod postavimo zaštitu, pripremimo stolove i pribor za rad.

Uvodni dio

Na stolove se postavlja zaštitno pokrivalo. Pripremamo papire, te pribor za rad flomastere. Uvodimo djecu u aktivnost koja slijedi. Pričamo im o životinjama iz šume, odnosno priče, gdje žive, gdje se kreću. Zatim nakon uvoda slijedi gledanje i slušanje priče „*Zlatokosa i tri medvjeda*“. Nakon priče upoznajemo djecu sa zadatkom i upućujemo ih kako će taj zadatak što uspješnije odraditi.

Glavni dio:

Djeca započinju s radom. Obilazimo ih, promatramo rad djece, te im po potrebi pomažemo i ponovno ih upućujemo. Usmjeravamo ih, motiviramo na rad, po potrebi ponovno objašnjavamo zadatak, što i kako raditi, hrabrimo ih i potičemo neodlučne.

Završni dio: (Evaluacija)

Aktivnost lagano privodimo kraju nakon što primjećujemo da su djeca završila sa svojim radom. Nakon toga zajedno pospremamo materijal i upućujemo ih da operu ruke. Zatim svi zajedno sjednemo za stol, te im postavljamo pitanja: Koju tehniku smo danas koristili? Kakva je bila predstava koju su gledali? Što im se najviše svidjelo?

SREDSTVA I POTICAJI

1. DRAMSKI CENTAR

- Razgovaranje o priči „*Zlatokosa i tri medvjeda*“, ponavljanje likova iz priče te ponavljanje radnje u priči, dramatizacije i improvizacije lutkama.

2. LIKOVNI CENTAR

- Crtanje doživljaja, flomasterima.

3. GLAZBENI CENTAR

- Slušanje pjesme "*Pao medo u bunar*" – iz predstave "*Zlatokosa i tri medvjeda*".

VRSTE DJELATNOSTI I AKTIVNOSTI

1. ŽIVOTNO – PRAKTIČNE I RADNE AKTIVNOSTI

- Poticanje samostalnosti– korištenje ponuđenih materijala i sredstava po raznovrsnim centrima.
- Pridržavanje pravila ponašanja prilikom grupnog rada.
- Pospremanje nakon odrađenog zadatka.

2. UMJETNIČKO PROMATRANJE, SLUŠANJE, INTERPRETACIJE UMJETNIČKIH TVOREVINA:

- Slušanje pjesme „*Pao medo u bunar*“.
- Gledanje crtanog filma „*Zlatokosa bi tri medvjeda*“.
- Lijepljenje predložaka scena na papiru sjećanjem na redoslijed stvarajući slikopriču.
- Crtanje flomasterima doživljaj na predstavku.

3. RAZNOVRSNA ISTRAŽIVANJA

- Promatranje životinja na predlošcima po veličini.
- Promatranje životinja u slikovnici njihove ilustracije i razlika u stvarnom svijetu.

7. OBRADA I ANALIZA PODATAKA

U radu je sudjelovalo 11 djece mješovite skupine, uzrasta od tri do šest godina, od kojih su tri dječaka i osam djevojčica. Radovi su nastali kao motivacija nakon odgledane predstave "Zlatokosa i tri medvjeda". Sva su djeca rado sudjelovala u aktivnostima. Radovi su potvrdili podređenu hipotezu i cilja, te dali odgovor da lutka i lutkarska predstava uvelike potiču i motivira djecu na likovno stvaralaštvo, te stvaralaštvo općenito. Razni motivi korišteni u radovima kao motivi cvijeća, srdaca pokazuju kako radnja i glazba korištena u predstavi također daju značaju likovnim radovima, te su potaknuta i inspirirana njegovim djelovanjem.

Slika 18. Prikaz likova iz predstave „Zlatokosa i tri medvjeda“.

Fotografirao autor rada.

*Slika 19. Prikazuje lik Zlatokose i radnju iz predstave.
Fotografirao autor rada.*

*Slika 20. Prikazuje druženje djece s lutkama i glumcima nakon odgledane predstave.
Fotografirao autor rada.*

7.1. ANALIZA RADOVA

Slika 21. N.M. (5,5 god.) "Medvjedi obitelji idu u šetnju, sretni su."

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na ovom crtežu možemo vidjeti scenu iz predstave kada medvjedi odlaze u šetnju, imaju sretan izraz lica što djevojčica prikazuje crtežom njihove emocije. Svaku lutku nacrtala je u svojoj veličini, te detalje kojima nam prikazuje njihovu ulogu i spol. U predstavi nije bila prikazana šuma niti livada, no djevojčica je slušajući glazbu i zvuk pčela zaključila da dolaze na livadu.

Slika 22. E.Š. (5 god.) "Konj je na livadi, sunce, nebom, lijepo mu je..."

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

U ovom radu možemo vidjeti lika iz mašte– konja, prikazanog kao novi lik stavljen u poznatu scenu iz predstave. Djevojčica je svojim načinom dopunila scenu likom koji po njoj nedostaje u predstavi, te stavila naglasak na njega nacrtavši ga kao jedinog i glavnog lika.

Slika 23. M.A. (4,6 god.) "Išli su u šetnju, pa su vidjeli cvijeće, pa su još malo prošetali pa su vidjeli leptire."

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na sljedećem crtežu prikazani su likovi iz predstave kako idu u šetnju. Scena nije bila prikazana u predstavi već se čula glazba u pozadini, ali je djevojčica svojom maštom nadopunila i prikazala na način da su vidjeli cvijeće i leptire. Koristila je simbole kao što su srca koja prikazuju emociju ljubavi.

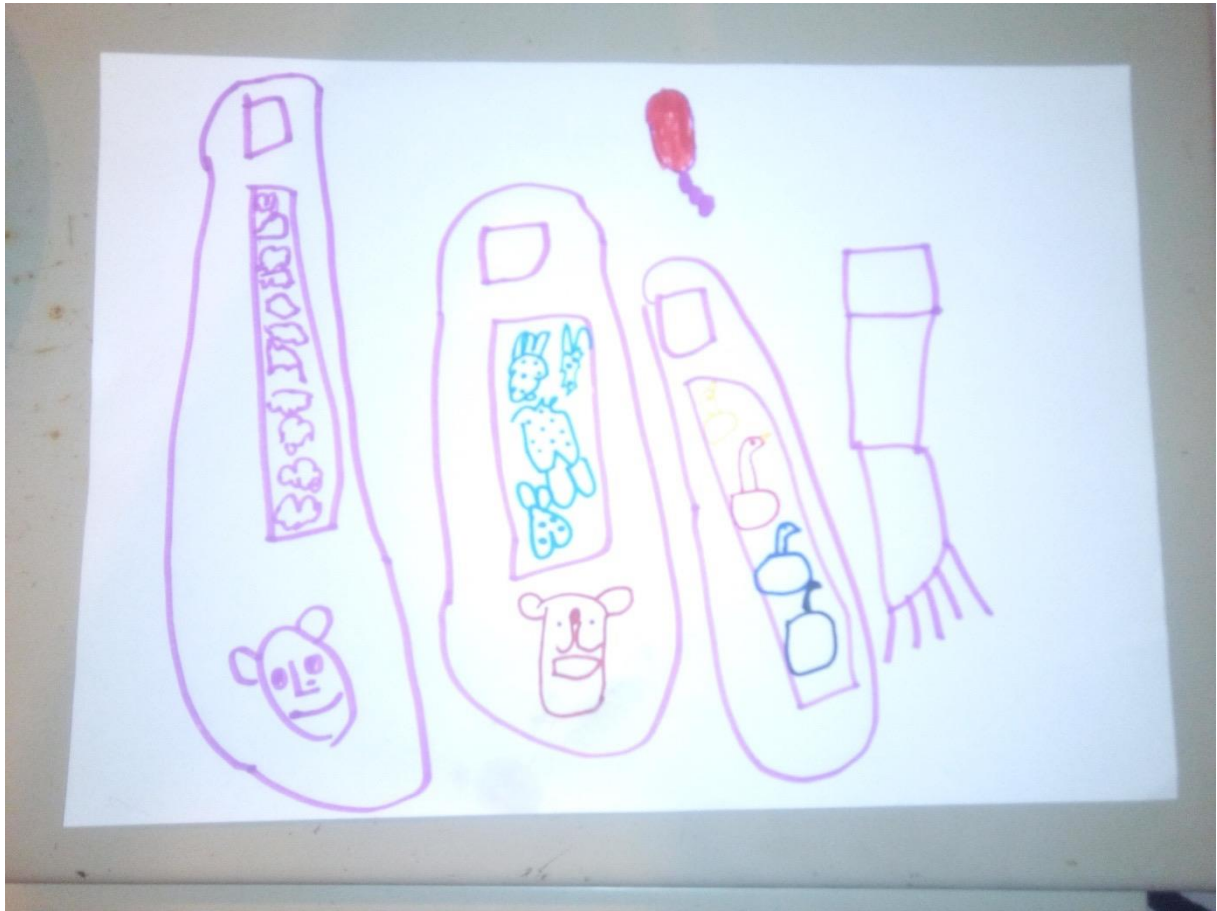

Slika 24. M.M. (6 god.) "Zlatokosa pleše na livadi".

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Crtež je vrlo jasan i čist. Prikazan je glavni lik Zlatokosa i scena livade, njezinog nasmiješenog lica jer kako kaže djevojčica: "Ona pleše". Taj pokret možemo vidjeti i po njezinoj kosi koja kao da vijori na vjetru, ali i po njezinom izrazu lica. Primjećujemo nedostatak dijelova tijela kao što su ruke, noge i prsti. Dijete crta na sredini, što nam kazuje da je sigurno u ono što radi.

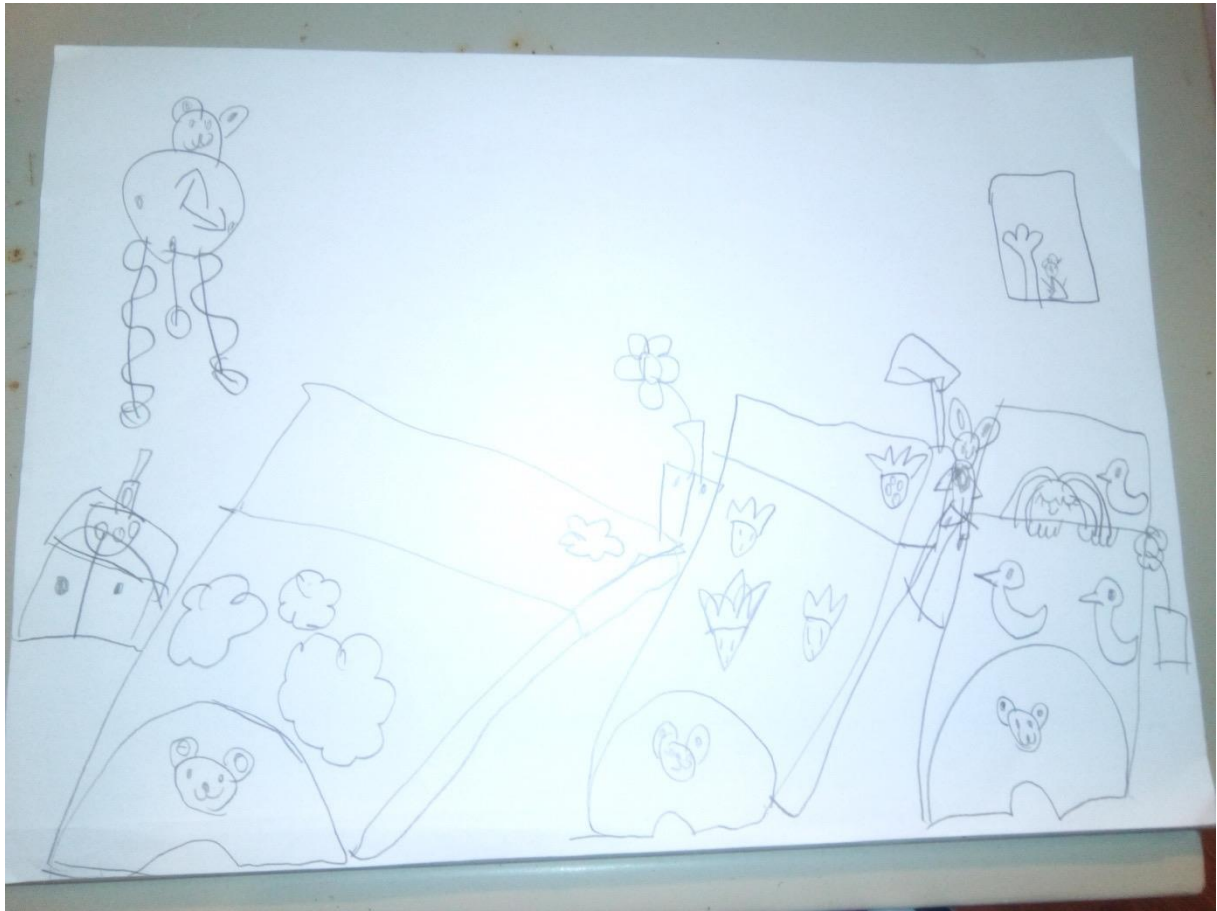

Slika 25. N.K. (6,1 god.) "Soba od medvjeda".

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Ovaj rad prikazuje scenografiju koja je korištena u predstavi s dodatnim detaljima koji su nadopunjeni, kao što su pročelja kreveta na kojima su nacrtane glave medvjeda, ormar i sl. Linije su jake i čvrste. Prikazane su veličine kreveta, te je iskorišten cijeli prostor papira.

Slika 26. R.S. (6,5 god.) "Zlatokosa spava".

Tehnika: Olovka.

Fotografirao autor rada.

Djevojčica je rad crtala olovkom premda su zadana tehnika bili flomasteri. Prikazala je scenu Zlatokose, glavnog lika kako spava. Sve je detalje prikazala te je iskoristila cijeli prostor crteža. Dodala je detalj sata na zidu s motivom medvjeda što nam ukazuje na kreativnost dječje mašte.

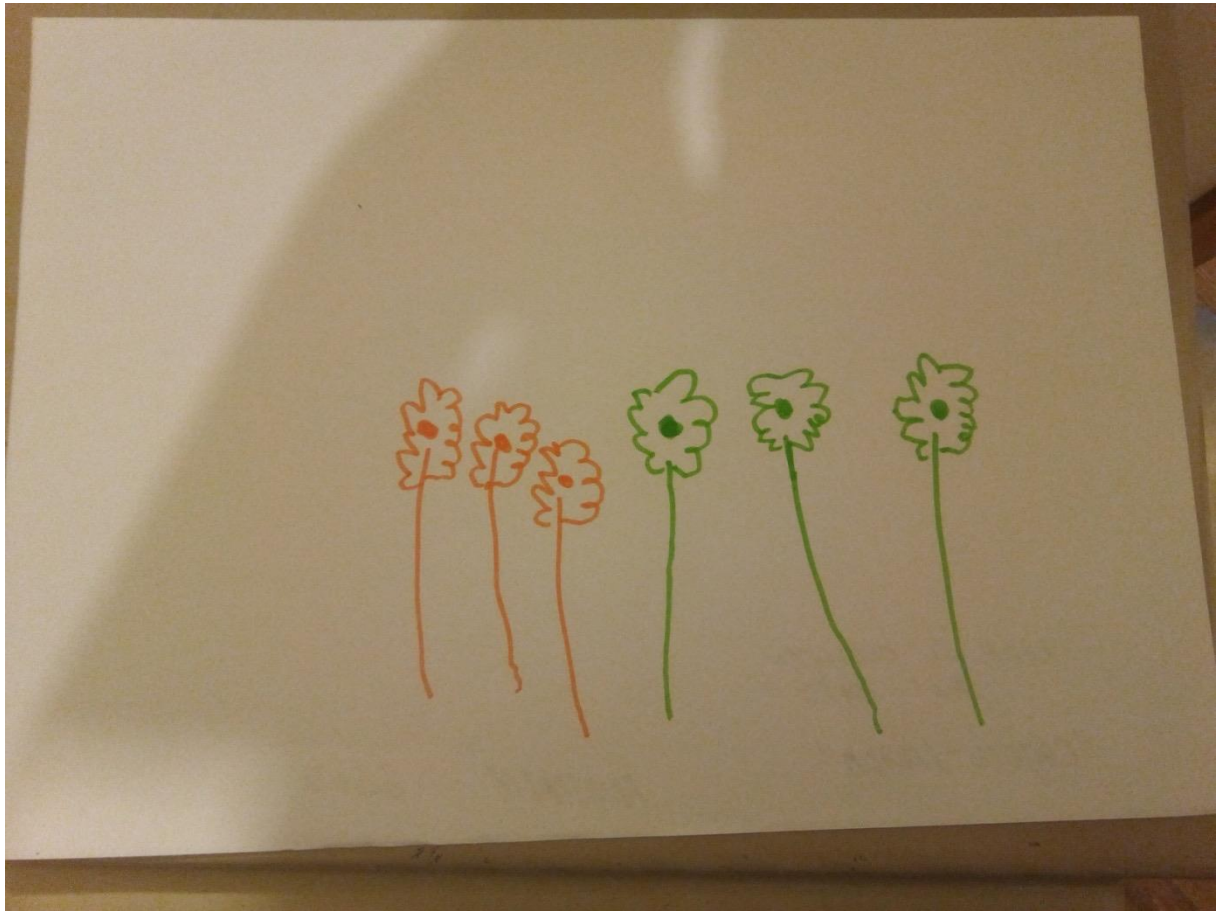

Slika 27. I.G. (3,5 god.) "Medvjedi imaju kuću".

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na slici nema puno detalja. Dijete koristi smeđu boju i malo žute kao prikaz Zlatokose. Još je u fazi šaranja što možemo vidjeti na prikazu. Ono crta iz zabave, a ne radi same aktivnosti. Crte su nesigurne i isprekidane, vibrirajuće i kružne što predstavlja kretanje.

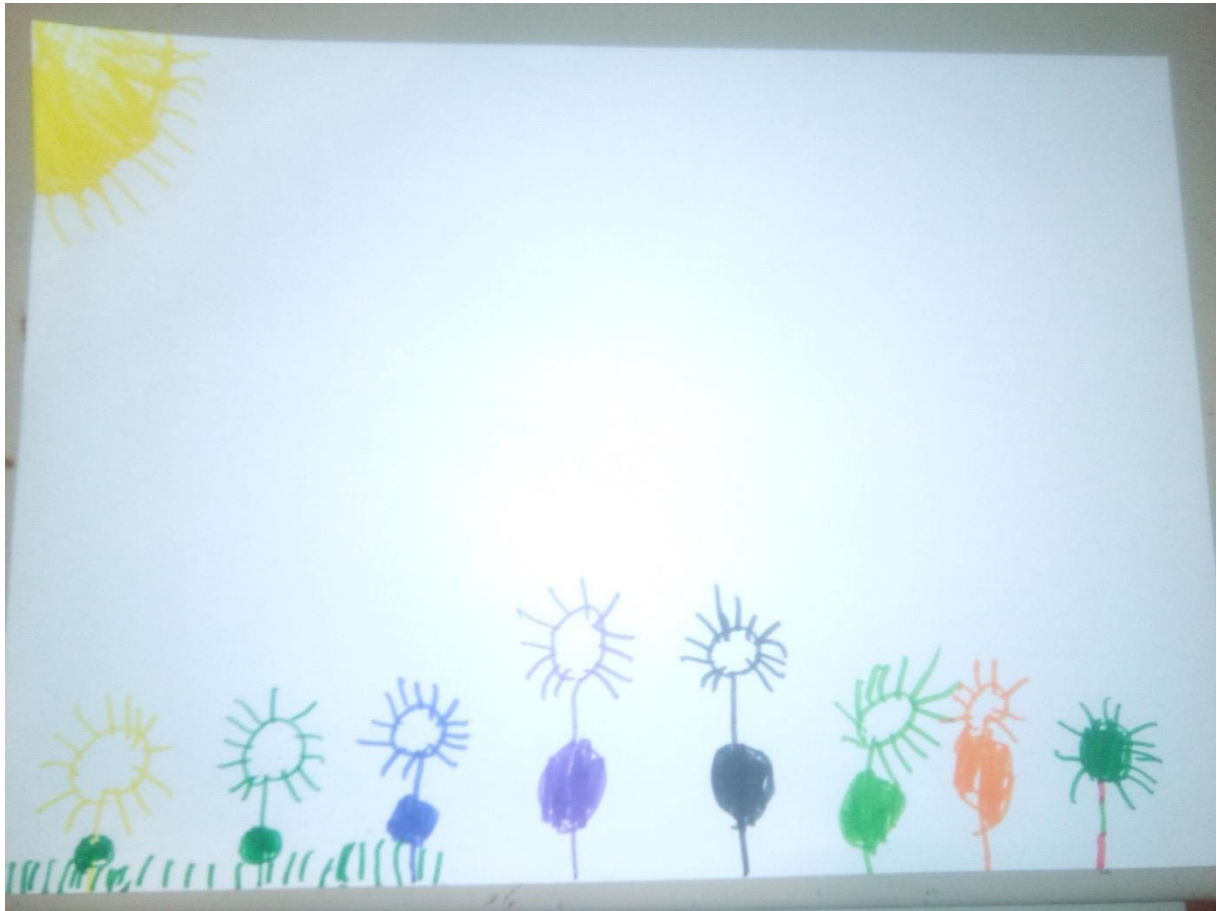
Slika 28. A.M. (6 god.) "Kada su medvjedi jeli kašu, cvijeće je plesalo".

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na ovom radu djevojčica nije koristila puno detalja. Crtež je jednostavan, prikazano je cvijećem koje pleše. Nizanjem cvijeća prikazala je scenu koja nije bila u predstavi već je dopunila svojom maštom i osjećajem.

Slika 29. G.H. (4 god.) Cvjetovi i sunčan dan, doći će ih medvjedi ubrati”.

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na ovom radu korištene su različite boje koje crtežu daju veselu i razigranu notu. Iskorišten je cijeli prostor. Dijete se koristi nizanjem i označavanjem linije tla. Prikazuje scenu koja nije u predstavi već ju ono nudi kao mogućnosti, odnosno dopunjuje svojom maštom.

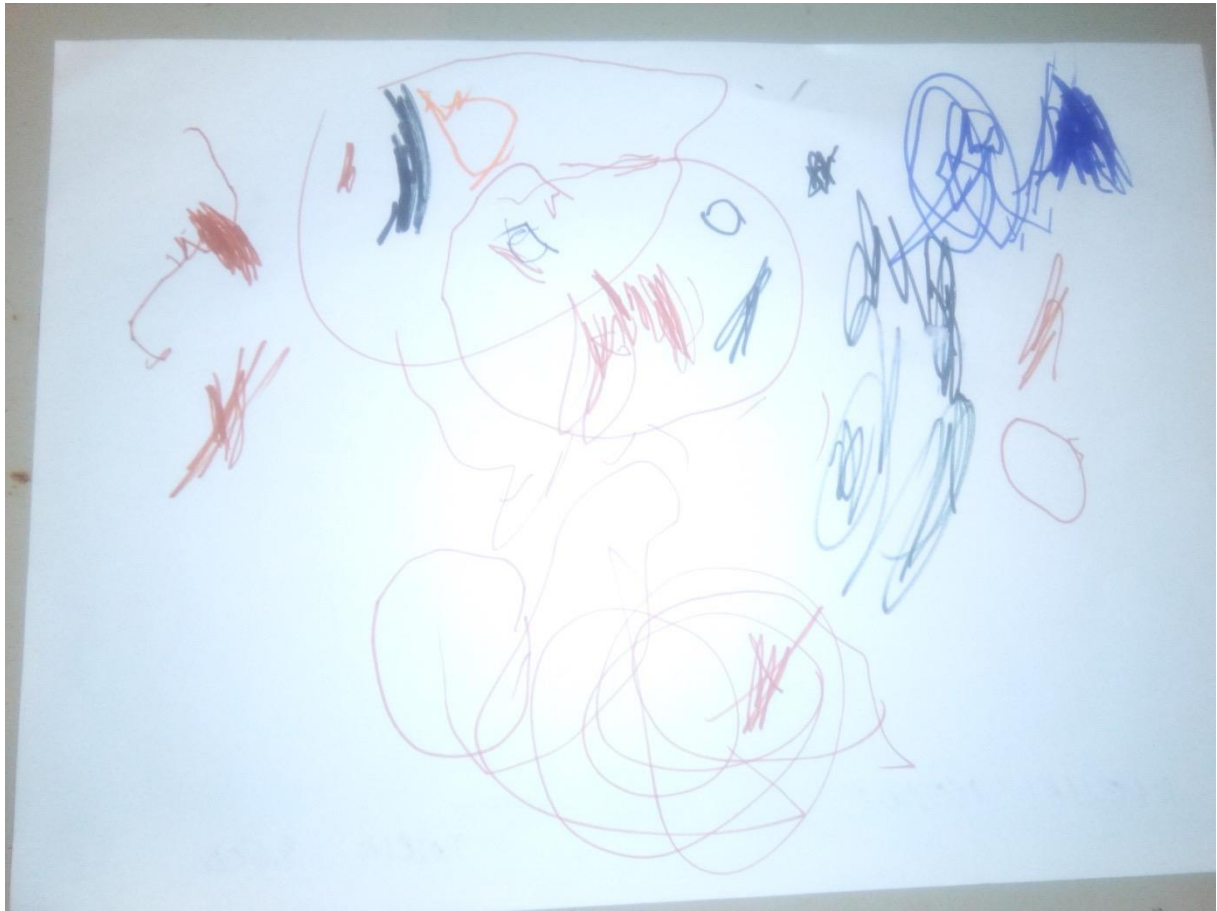

Slika 30. B.V. (5. god.) "Medvjedi su sreli Zlatokosu, da ona im je sve pojela".

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na crtežu prikazani su likovi kroz simbole. Rad je smješten u desni kut, te nema puno detalja i proporcionalnosti. Koristi u svome stvaranju okrugle oblike.

Slika 31. P.L. (3 god.) "Tata Medo".

Tehnika: flomasteri.

Fotografirao autor rada.

Na ovom crtežu možemo vidjeti lik koji je prikazan kao centralni i glavni na sredini, te je velik što prikazuje njegovu veličinu i emociju koju je doživio. Crte su većinom šare što je i razumljivo za tu dob.

8. ZAKLJUČAK ANALIZE

Hipoteza kojom tvrdimo da će u dječjem crtežu scenski elementi biti nadopunjeni dječjom maštom najčešće se potvrdila u analiziranim radovima, no bilo je i radova kao što su 7.,10. i 11.- koji nisu bili nadopunjeni novim elementnima. Radilo se o djeci mlađeg uzrasta kojima je crtanje još uvijek samo vid zabave, a ne dio aktivnost.

Druga hipoteza odnosila se na to da će djeca na svojim radovima prikazati svoje emocije doživljenog iskustva likovnim izrazom. Možemo reći da je hipoteza potvrđena, sva su djeca rado sudjelovala u svim vidovima aktivnosti te pogotovo u likovnom izražaju. Najčešće su prikazani oni dijelovi predstave u kojima je korištena glazba kao pozadina koja izaziva emociju u samom gledatelju.

9. ZAKLJUČAK

Lutka je sredstvo koje ne samo da potiče već i otkriva kreativnost u djeci. Postoji od davnina, a i pamtimo je svi u svome djetinjstvu kao prvi susret i svijet u maštu, i otkrivanje i prožimanje svega onoga što nas okružuje. Cilj i zadatak lutkarstva kao metode u učenju i odgoju jest potaknuti djecu na likovno stvaralaštvo i kreativnost općenito. U analizi i istraživanju kroz literaturu i analizu radova smo zaključili da ona potiče i motivira likovno stvaralaštvo i druge kreativne oblike izražavanja. Učiti i njegovati estetiku lijepoga, razvoja govora i izražaja, sve to i mnogo više nam daje lutkarstvo kao metoda koju biramo za rad u planiranim aktivnostima.

Lutka je nešto što djeca uvijek sa veseljem prihvaćaju. Ona pomaže u učenju i odgoju, te spoznaji misaonog i emocionalnoga procesa. Lutku promatraju, slušaju, glume s njom plešu razgovaraju, igraju se i rastu zajedno kroz priče. Postoje razne vrste lutki od onih koje sami možemo stvoriti u kućnoj radinosti do onih pravih umjetničkih djela ovisno o njihovoj namjeni, materijalu, pokretljivosti i oblikovanju. Djeca su najbolji pokazatelj kolika je važna uloga lutke kao poticaja za stvaranje i rad. Treba oslušivati i surađivati s djecom, te zajedno s njima stvarati. Važno ih je poticati da steknu povjerenje i samopouzdanje u stvarni svijet oko nas. Što im izgradimo i prikažemo ljepši svijet to će imati veće bogatstvo viđenja. Otvaramo im put k umjetnosti i smislu za dobro, moralno i lijepo. Lutkom potičemo emociju koja je glavni pokretač stvaralaštva. Lutkom se aktivnosti približavaju djeci, te ih ona čini zanimljivijima. Otkrivanjem svijeta lutkarstva i lutke općenito uče o svijetu oko sebe i prolaze kroz razne etape razvoja i života oponašajući stvarni svijet oko njih. Uče o sebi. Stječu samopouzdanje, moć izražavanja i stvaranja. Sačuvati taj divan svijet jedan je od najvažnijih zadataka nas odraslih, jer to je dio bez kojega je djetinjstvo nezamislivo.

10. LITERATURA

1. Bastašić, Z. (1990.) "*Lutka ima bi srce i pamet*", Zagreb: Školska knjiga
2. Batušić, N. (1991.) "*Uvod u teatrologiju*", Zagreb: Grafički zavod
3. Cacaj Ajh, S. (2008.) "*Male lutkarske kuće- poticaj dječjem stvaralaštvu*", Đakovo: Tempo
4. Čubelić, T. (1988.) "*Povijest i historija usmene narodne književnosti*", Zagreb: Igtro univerzal
5. Ferucci, P. (2000.) "*Što nas uče djeca*", Zagreb: Algoritam
6. Hicelo, I. (2010.) "*Dijete, odgojitelj i lutka*". Zagreb: Golden marketing
7. Kraljević, A. (2003.) "*Lutka iz kutka*", Zagreb: Naša djeca
8. Miljak, A. (1996.) "*Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*", Velika Gorica: Model izvor
9. Modrić, N. (1999.) "*Lutka vodič za rješavanje ljudskih potreba i za rješavanje sukoba*", Zagreb: Kratis
10. Petrač, L. (2015.) "*Likovno umjetničko djelo*", Zagreb: Alfa
11. Pokrivka, V. (1980.) "*Dijete i scenska lutka*". Zagreb: Školska knjige
12. Ružić B.(1959.) "*Djeca crtaju*". Zagreb: Školska knjige
13. Slunjski, E. (2008.) "*Dječji vrtić zajednica koja uči*". Zagreb: Spektar media
14. Stevanović, M. (2002.) "*Škola bi stvaralaštvo*". Labin: Media design
15. Šimunov, M. (2007.) "*Scenska lutka kao poticaj za stvaralaštvo studenata predškolskog odgoja*". Pula: Metodički obzori
16. Vigato, T. (2011.) "*Metodički pristupi scenskoj kulturi*". Zadar: Sveučilište u Zadru
17. Vuković- Žunić, J.; Delaš, B. (2006.) "*Lutkarski medij u školi*". Zagreb: Školska knjiga

Internet:

1. Dječji crtež: www.istrazime.com/djecja-psihologija/crtam-ti-pricu. (10.8.2018.)

2. Crtež značajno sredstvo dječjega izražavanja:

www.djecjivrticzvoncica.hr/dokumenti/ostalo/Crtez.pdf (10.8.2018.)

Slike:

Slika 1. Prikaz lutke Sutradhara- lutka koja visi na koncu.

Izvor: <http://www.tozzofrios.com.br/gerenciador/puppet-indian> (10.8.2018.)

Slika 2. Prikaz predstave vodenog kazališta u kojem glume lutke na vodi.

Izvor: <https://www.indochina-junk.com/vietnamese-water-puppetry-mua-roi-nuoc/>

Slika 3. Paravan -mjesto na kojem lutke doživljavaju. (10.8.2018.)

Izvor: <http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/kucica-tvrdivica-29166/29166>

Slika 4. Više lutkara pokreće jednu lutku ispred publike.

Izvor: <http://www.stagemonkeydesign.com/monkey-blog/2015/11/30/making-the-shrek-dragons/> (10.8.2018.)

Slika 5. Prikaz scenografije lutkarske predstave tri prašćića.

Izvor: <https://sretnigrad.com/lutkarska-predstava-tri-prascica-u-dvorani-gorica/>
(10.8.2018.)

Slika 6. Prikaz oblikovanja lutke u dječjem vrtiću kaširanje upotrebom brašna, vode i novinskog papira.

Izvor:

http://www.vrtecsentvid.si/si/utrinki/20/izdelava_pustnih_mask_v_enoti_vid.html
(10.8.2018.)

Slika 7. Prikaz lutke na koncu.

Izvor: <http://ventdj.blogspot.com/2011/07/pulling-strings.html> (10.8.2018.)

Slika 8. Prikaz lutke na štapu.

Izvor: <http://shop.pertinitoys.com/maskenbali-pozoriste-karnevali/1666-ginjol-lutka-na-stapu-crvenkapa.html> (10.8.2018.)

Slika 9. Prikaz plošne lutke bez pokretnih dijelova.

Izvor: <http://www.zlatnadjeca.com/2012/01/lutkica-od-papira.html> (10.8.2018.)

Slika 10. Prikazuje lutke sjena i njihovu animaciju s iluzijom svjetla.

Izvor: <http://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/umjetnost/lutke-i-marionete-podrijetlo-simbolika-i-povijest/> (10.8.2018.)

Slika 11. Prikaz ginjol lutke.

Izvor: <https://www.search.com/music/making-hand-puppets> (10.8.2018.)

Slika 12. Prikaz lutke i djeteta u spontanoj igri.

Izvor: <https://www.wisegeek.com/what-is-a-puppet-show.htm> (10.8.2018.)

Slika 13. Piramida Moslowljevih potreba.

Izvor: <http://www.istrazime.com/psihologija-licnosti/samoaktualizacija-ideal-psiholoskog-razvoja/> (10.8.2018.)

Slika 14. Kreativni prikaz stvaranja ideja.

Izvor: <http://advietnam.edu.vn/vi/ebook-how-to-be-creative/> (10.8.2018.)

Slika 15. Prikaz likovnog stvaralaštva u vrtićkoj skupini.

Izvor: <http://www.mamatataja.hr/aktualno/artic-krece-u-desetu-sezonu/> (10.8.2018.)

Slika 16. Prikaz djeteta u procesu stvaranja i oblikovanja lutke.

Izvor: <https://www.suburble.com/2014/06/sock-puppet-love-exercising-imaginations.html> (10.8.2018.)

Slika 17. Prikaz scenografije, paravana za dramatizaciju lutkama.

Izvor: <http://www.kidsomania.com/easy-diy-cardboard-box-puppet-theater-to-make-with-kids/> (10.8.2018.)

Slika 18. Prikaz likova iz predstave „Zlatokosa i tri medvjeda“.

Fotografirao autor rada.

Slika 19. Prikaz scene i lika Zlatokose iz predstave.

Fotografirao autor rada.

Slika 20. Prikaz druženja i upoznavanja likova s djecom nakon odigrane predstave.

Fotografira autor rada.

Slika 21. Prikaz rada (N.M.) koji prikazuje obitelj medvjeda koji idu u šetnju.

Fotografirao autor rada.

Slika 22. Prikaz rada (E.Š.) koji prikazuje konja koji je na livadi, sunce i nebo.

Fotografirao autor rada.

Slika 23. Prikaz rada (M.A.) koji prikazuje likove iz priče u šetnji.

Fotografirao autor rada.

Slika 24. Prikaz rada (M.M.) koji prikazuje lik Zlatokose kako pleše.

Fotografirao autor rada.

Slika 25. Prikaz rada (N.K.) koji prikazuje sobe od medvjeda

Fotografirao autor rada

Slika 26. Prikaz rada (R.S.) koji prikazuje lik Zlatokose koja spava.

Fotografirao autor rada.

Slika 27. Prikaz rada (I.G.) koji prikazuje medvjede i njihovu kuću.

Fotografirao autor rada.

Slika 28. Prikaz rada (A.M.) koji prikazuje radnju medvjeda i prirode oko njih.

Fotografirao autor rada.

Slika 29. Prikaz rada (G.H.) koji prikazuje cvijeće i sunčan dan.

Fotografirao autor rada.

Slika 30. Prikaz rada (B.V.) koji prikazuje medvjede i Zlatokosu.

Fotografirao autor rada.

Slika 31. Prikaz rada (P.L.) koji prikazuje tatu Medu.

Fotografirao autor rada.

SAŽETAK

Lutka je poveznica svakoga djeteta s njegovim najranijim sjećanjima u djetinjstvo. Ona nas uči sigurnosti, govoru, komunikaciji, pokretu i igri. Postaje naš prijatelj i učitelj u svakodnevnim situacijama. Lutke su važno didaktičko sredstvo u odgoju, učenju i radu sa djecom. Potiču ih na govor, opuštanje, jačaju samopouzdanje, stvaraju kreativnost i potiču na stvaralaštvo. Svrha lutkarstva u radu sa djecom nije postizanje likovnog savršenstva, već na metodički način podučiti djecu te im na zanimljiv način približiti aktivnosti, učiniti ih zanimljivijima te ih potaknuti na stvaranje. Važni su doživljaji koje lutka prenese na dijete, da bi naučili doživjeti i upoznali svijet lutaka, potrebno je odlaziti sa djecom na lutkarske predstave i koristiti ih u radu sa djecom. Odgojitelj je taj koji pokreće aktivnosti te potiče na stvaranje. Rijetko što zaokupi zanimanje djeteta kao što to čini lutka, te je njezina vrijednost u radu sa djecom neprocjenljiva.

Ključne riječi: *odgoj, lutka, dijete, stvaralaštvo, poticaj.*

Abstract

A puppet is the link to every child's earliest childhood memory. Through it we learn about security, speech, communication, movement and the game. It becomes our friend and teacher in everyday situations. Puppets are an important didactic tool in education, learning processes and working with children. Puppets encourage children to speak, relax, to strengthen self-confidence, and to create and inspire creativity. The purpose of puppetry in working with children is not to achieve artistic perfection with children, but rather to teach them in a didactic way, to engage them in an interesting way, to make everything more interesting to them and stimulate children to create. What is important are the experiences that a puppet brings to a child in order to teach them how to experience and learn about the world of puppets. It is necessary to take children to puppet performances and use puppets in working with children. The educator is the one who initiates activities and encourages creation. Not many things can preoccupy child's attention as a puppet. Its value in working with children is priceless.

Key words: *upbringing, puppet, child, creativity, stimulus.*